

„...csak a győztesnek szabad” Aranycsapat I.

Székely Évát sohasem kellett bemutatni. Világhírű úszónő. Most, hogy könyvet írt, újból nagyon sokan megismerhették, a fiatalabb generáció sorából is. Az úszásról és nagyszerű könyvéről beszélgettünk.

● Mi a jó az úszásban?

— Minden! Az ember súlytalan, egyedül lehet a vízben. A víznek gyógyító, megnyugtató hatása van. En mindig úgy érzem, hogy dalol a víz, ha az úszómedencében voltam.

● Mikor döntött úgy, hogy úszó lesz?

— A Csillaghegyen nyaraltunk, három éves lehettem akkor. Egy jól megtermett férfi „rúdra kötve” tanította a gyerekeket úszni. Közben számolt: egy—kettő! Én is „rúdra kerültem”, de felkiáltottam: nem ezt akarom, úszni szeretnék! Később magamtól tanultam meg az úszás tudományát. Az iskolában sokat sportoltam, futni szerettem. Az egyik futóversenyen úgy éreztem, nem volt igazságos a rangsorolás, ezért lettem inkább úszó. Találkoztam Sárosi Imrével, aki nem hagyta, hogy ne legyek az úszónövendéke.

● Mi volt a nagyszerű Sárosi Imrében?

— Minden idők legnagyobb magyar edzőjének tartom Sárosit. Kiváló edzőnővel, éles szemmel rendelkezett, ami a legnagyobb tudomány egy edző számára. Elképzelhetetlen közösségi szellemet tudott varázsolni.

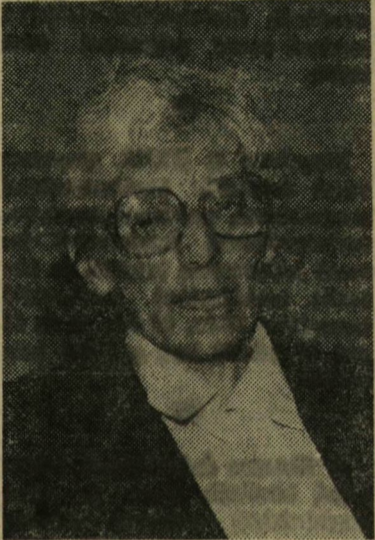
● Legnagyobb riválisa Novák Éva volt...

— Mosolygva emlékszem vissza, hogy milyen rivalizálás folyt közöttünk, ha úszásról volt szó. Nyolc órára egyetemre kellett járnom, így az edzésekre mindig korán reggel kerültem. Ha megtudta Éva hogy én hátra járok edzeni, akkor ő még előbb ment az úszóudba. Kulcsot kaptunk, mivel ilyen korán még nem volt nyitva az úszóud. Ha én a főbejárat kulcsával mentem be, Éva

szerezett egy kulcsot a hátsó bejáratához... A minőségi munka terén is rivalizáltunk, ha 6-3 ezret úszott, akkor én 4-et. E kis harcok nélkül nincs előrelépés ma is azt mondom.

● Leányának, Gyarmati Andreának az edzője volt. A szülőgyermek edzőkapcsolatot jónak tartja?

— Andreát sohasem befolyásoltam abban, hogy mit csináljon. Úszott, mégis orvos lett. A szülő-

(Radnai Zoltán felvétele)

lő-gyermek kapcsolat azért előnyös, mert a legjobban a szülő ismeri gyermekét. A hátránya pedig: nem lehet objektív. A kudarcokat is beleszámítva, a legszébb éveknél könyvelhetjük el Andreával e kettős kapcsolatot.

● Sírni csak a győztesnek szabad! című könyve siker...

— Kiskoromban álltam a karácsonyi könyves kirakatok előtt, s nézegettem a sok szép ajándék... Két éve egészségesen is mélypontra voltam, akkor kaptam cserébe ezt a könyvet. Ajánlók számomra, hogy megjelent

az írásom. Sikerének mi a titka? Sokszor csodálkozom, hogy olyan dolgokat olvasnak ki a sorok közül, amit bele sem írtam. Nem tudok írni nem vagyok író. Csak azt tudom papírra vetni, amit átéltem, ami megtörtént velem. Szeretek beszélni, ezért írni is.

● Miért a Tények és Tanúk sorozatban jelent meg a könyv?

— Mikor teleírtam egy csomó füzetet, átadtam a barátaimnak, hogy olvassák el. A véleményüket meghallgattam. A Medicina kiadónál jelentkeztem a kéziratral, de nem olvasták el, nem érdeklődtek az írás után. Felhívtam a Magvetőt. Bemutakoztam. Az igazgató örömmel üdvözölt, s megkérdezte, hogy elkészültem-e a munkával? Mondom, igen. „Mikor hozza be?” Csak ekkor derült ki, hogy én nem a műfordító Székely Éva vagyok. — Két hét múlva személyesen felkeresett az igazgató, akkor esett szó az írásom kiadásáról is. Azóta kiadták másodszer is, összesen 120 ezer példányban. De most sem lehet már kapni a könyvesboltokban...

● Tervez-e újabb könyvet?

— Magánéleti vonatkozású emlékeimet, örömeimet, bánatimat írom... Erről egyelőre többet nem árulok el.

● A Munka Érdemrend arany fokozatát most kapta meg. Gondolja-e, hogy ezen elismerésben szerepet játszott könyve?

— Bizonyára előbb is megkaphattam volna. Augusztusban mentem nyugdíjba, most kaptam a magas kormánykitüntést. Elképzelhető, hogy jelentett valamit a könyv is.

● Ki a kedvence írója, költője?

— Váci Mihály.

● Legkedvesebb könyve?

— Légy hű magadhoz.

● Köszönöm a beszélgetést!

BORZÁK TIBOR

Asztalitenisz EB: őrségváltás

A magyar-csehszlovák férfi és magyar-német (NSZK) női csapatdöntő szép magyar sikereket hozott: az 1978-as düsseldorfi Európa-bajnoksághoz hasonlóan a magyar csapatok nyerték az aranyérmeket. A közvélemény és a játékosok is, mint ez az EB utáni nyilatkozatokból kiderült, a düsseldorfihoz hasonló folytatást remélték, vártak. Emlékeztetőül: férfi egyes Gergely-Jónyer döntő, Kreis harmadik, női egyes: I. Magos Judit, férfi páros: I. Gergely-Orlowski. A várt „aranyeső” sajnos elmaradt. A férfiaknál jöttek a káprázatosan játszó svéd fiatalok, és sorban ütötték el a „nagy őreket” a továbbjutástól. Lindh (19 éves) Douglant, Waldner (17 éves) Bengtson és Klampár (két világbajnokot), Appelgren, (21 éves) a későbbi Európa-bajnok pedig Jónyert és Gergelyt győzte le.

A férfi egyesben svéd „házdöntő” volt, pedig számítottunk legalább egyik világlétszámú fináléba kerülésére. A döntőben a két svéd parádés bemutatót rendezett, amelyet a rutinosabb Appelgren nyert. A következő évek csapatversenyén, Szuper Liga mérkőzésein egyértelmű esélyes lesz a svéd csapat, melyben Stellan Bengtsson már csak a 3. ember. Fiatalok beépülése más csapatokban nem nagyon figyelhető meg, mindentűt két-három klasszis a meghatározó. A magyar csapatnál nagyon nehéz dolga van annak, aki a Klampár-Jónyer-Gergely hármas valamelyik tagját ki akarja szorítani, de úgy tűnik, egyenlőre nincs erre jelentkező. Molnár, Kriston és Takács egy-egy nemzetközi versenyen már felhívta magára a figyelmet, de még nem komoly vetélytársai Jónyeréknek (és az európai élversenyzőknek sem...).

Kreis védekező stílusú játéka európai szinten sem vezethet komoly eredményhez (a kínaiak, japánok ellen esélye sincs). Jónyer elmúlt 30 éves, Klampár és Gergely közelítene a 30-hoz és az új csapatnak még a körvonalai sem látszanak. Ha nem történik sürgősen valami, akkor a svéd fiatalok (Appelgren, Waldner, Lindh, Carlsson) átveszik a

magyaroktól az európai vezető szerepet. Könnyen megismétlődhet az 1964-74 közötti sorozat: hat svéd férfi csapat EB-győzelem zsinórban!

A nőknél szerencsére más a helyzet. Magost és Kisházi jól helyettesítették-pótolták a fiatalok, és Szabó Gabriella, Urbán Edit megérdemelten nyertek a döntőben a nyugatnémetek ellen. Az egyéni versenyek során ugyan még nem jutottak el a döntőig, de a jövőben minden esélyük megvan erre. Nemcsak ők jelennek az utánpótlást, hanem Oláh Zsuzsa és a Bolvári-testvérek is, akik szintén biztatóan mutatkoztak be. Mutatja az „őrségváltást” a hölgyeknél a holland Vriesekopp kiemelkedő teljesítménye is: két arany-, és egy ezüstérmét szerzett. Sajnos, az európai női mezőny még messzebb van az ázsiaiktól, mint a férfiak, és úgy tűnik, a közeljövőben ez nem is fog változni.

Az eddig leírtakból úgy tűnhet, hogy elégedetlen vagyok a magyar csapat teljesítményével. Erről szó sincs, csak a sok érem

mellett fel kell hívni a figyelmet a sok intő jelre is. Gyakorlatilag a férfiaknál 10-12 éve ugyanaz a csapat játszik, és valószínűleg közel egyszerre fogják befejezni az aktív játékot. Félő, hogy a három klasszis eltűnével a magyar csapat visszaesik az európai középmezőnybe, ilyen pedig a sportág történetében még nem volt.

Végül az EB kapcsán feltétlenül szólni kell a közönségről is. A csapatdöntőkön közel tízezer szurkoló „hajszolta” győzelembe a magyar csapatokat, és az egyéni versenyek során is gyakran döntő szerepe volt a lelkes biztatásnak. Sajnos a férfi páros döntőjekor nem tudott lázba jönni a közönség, világbajnok párosunk — Jónyer-Gergely — 25 perc alatt simán kikapott 3:0-ra. Az biztos, hogy a hazai pálya előnye legalább akkora volt, mint az ázsiai versenyeken szokott lenni, és pl. a férfi csapatdöntőben az 1:3-ról 5:3-ra fordítás idegen pályán nehezen fordulhatott volna elő.

Szép volt, közönség!

MÓROCZ KÁROLY

Hírek

Nem sok hiányzott ahhoz, hogy meglepetést szerezzen a JATE női röplabdacsapata s bejusson az Egyetemista és Főiskolás Bajnokság országos döntőjébe.

A selejtezőkbeli első ellenfelük a szegedi Tanárképző csapata volt. 3:2-es vereség, majd a visszavágón 3:1-es győzelem következett, így továbbjutottak. A Pécsi Tudományegyetem várta őket a második fordulóban. Öket idegenben, 3:1-re, itthon 3:0-ra verték. A döntőbe jutásért a Budapesti Tanárképző állta útjukat. Az első, budapesti meccsen a szegediek két kulcsjátékosa nem játszhatott, mert pár órával (!) előbb lejárt az igazolásuk. Így az ottani 0:3 után hiába nyert itthon a JATE 3:1-re, ellenfelük jutott tovább.

A csapat tagjai: Bali Andrea, Benyhe Mária, Kállai Ildikó, Kitzák Magdolna, Kovács Vera, Póczik Éva, Solymosi Piroška, Szabó Judit.

Ami nem sikerült a JATE röplabdásainak, az sikerült a főiskolás kosaras lányoknak. Szegedi Tanárképző—Egri Tanárképző 69:40 (33:16). A döntőbe jutásért lejátszott meccsen a szegedi lányok az első perctől magukhoz ragadták a kezdeményezést, és magabiztosan győztek, így bejutottak a soproni hatos döntőbe.

A csapat tagjai: Bába Judit, Boraulyn Magdolna, Csaba Gabriella, Dombóvári Zita, Dorán Éva, Hary Márta, Hegedűs Éva, Kotormán Zsuzsa, Kurucz Edit, Nemes Márta.

Surányi András filmjét, ha nem az aranycsapatról szólna, gyorsan el kellene felejtetni módszerbeli hibái miatt. A film választott témája szerint egy csapatról beszél, de a csapatból többen nem jutnak szóhoz. (Különösen Buzánszky Jenő szereplését hiányolom, aki egyetlen vidékiként játszott a nagy csapatban, s aki ma is csak egyszerű pályagondnok Dorogon.) Aztán zavaró — éppen a film kapkodása miatt —, hogy a focihoz kevésbé értő néző itt-ott nem tudja fölfedni a jelenetek közti összefüggéseket. A film szerkezete aránytalan — ez még egy dokumentumfilmnek is hibája lehet —, nem világos és elnagyolt a csapat kialakulásáról szóló rész. Zavaró, hogy Bárdy György sporttudósításra teljesen alkalmatlan hangon és hangsúllyal kommentálja a brazil—magyar. Bosszantó, hogy az évszázad mérkőzésének budapesti visszavágójáról, a 7:1-ről, semmit sem látunk. Pedig ez volt a végső diadal az angol labdarúgás fölött. Elég, ha csak a másnapi News Chronicle című lapot idézem: a címdalra egy urna, alatta egy írás: „Az angol labdarúgás hamval. Szeretetteljesen emlékeztetve az angol labdarúgásra, amely meghalt Budapesten, 1954. május 23-án. Gyászoló barátai és ismerősei mélytelen öszinte fájdalomra. Hamvait a Dunába fogjuk dobni.”

Es a legnagyobb hiba: a „Címszereplő” keveset szerepel.

Mindezeket a hibákat azért mondtam el gyorsan, hogy most a csapatról beszélhessek, és a játékról. Aki nem tudná a receptet, felsorolom, hogy mi kell egy aranycsapathoz: egy világlétszámú kapus, aki nem csak a gólvonalról nézi a meccset, három sziklakemény, gyors háttvéd, egy szorgalmas beállós (Zakariás) és hat olyan technikus labdarúgó, aki mindent tud a labdával, aki — már akkor! — nem ismeri a kötött posztot. Saját szemünkkel láthattuk, hogy nem is olyan újszerűtű dolog a „totális futball”. Ennek alapjait az akkori magyar válogatott rakta le. A két szélső mélyen hátrahúzódba indult támadásba, sokszor az ellenkező oldalon. (Giovannini, 1953-ban a 0:3-as olasz—magyar után: „Nem tudok mást mondani, hogy Czibor teljesen megszédített. Lehetetlenség volt lefognom. Hol ide szaladt, hol oda. Amikor utána szaladtam középre, már Palotás vagy Puskás tört ki a balszélen. Így nem lehet háttvédet játszani!”) Hidegkúti — a WM-rendszer szerinti center — hátravontan irányít, miként Puskás is, aki balösszekötő létere a pálya minden pontján föltűnik, Kocsis, aki végül is a középcsatár posztján van legtöbbször, nem rest a saját tizenhatosán szerelni, indítani.

Tanulságos lenne összevetni az akkori és a mostani labdarúgást, már csak azért is, mert a mai játékosoktól, vezetőktől sokszor hallani olyan kijelentéseket, hogy az akkori klasszikusok a mai öldről fociiban nem élnének meg. Aztán látjuk a brazil—magyar, ahol tíz sárgamezes ámokfutó kergeti — nem a labdát — a magyar játékosokat, és a mieink magabiztos technikai fölénnyel balettoznak a lábuk között. Láthatjuk, hogyan kell átjátszani a pálya semleges területét, a középpályát: hosszú, pontos indításokkal vagy gyors háromszögeléssel. A csapat nagy erőssége volt a szélsőjáték, hiszen négy klasszis játszhatott ezen a poszton: Czibor, Buday II., Sándor Csikar, Tóth Mihály. Volt a csapatnak három dinamittal töltött cipője átlövője, arra az esetre, ha behúzódná az ellenfél védelme. Nem egy hatalmas, 20—25 méteres bombát láthattunk Hidegkútitól, Bozsiktól, Puskástól. Megnéztem a korabeli Népsportokban az aranycsapat mérkőzéseit után az ellenfél kapujának lölapját. Átlagban 2—3 labda ment fölé... szóval, tudtak löni. Aztán ott van Kocsis Sándor káprázatos fejjátéka, pedig a jobbösszekötő nem is volt olyan magas, csak volt egy kis ütemérzéke, ruganyossága. Felejthetetlen az Uruguay hálójába fejt két gólját, amit nemes egyszerűséggel elosztott a jobb és bal alsó sarok között úgy, hogy sem a kapus nem tudott mozdulni, sem a mellette loholó védő nem kotnyeleskedhetett az ő magasságában.

Még sokáig és sokat áradozhatnék az aranycsapatról, ha már a róla készült filmet nem dicsérhetem. Bár voltak szép és kedves jelenetek, főleg a Puskás hazajövetelekor készült részben. Nekem mégis Czibor három perces szereplése jelentette a legtöbbet. Könnyes szemmel beszélt jóbarátjáról, Kocsis Sanyiról, aki súlyos betegsége elől az öngyilkosságba menekült, majd a csapatért való helytállásról szőtt, meghatóan tört meggyarassággal.

Es még csak ennyit emlékeztetőül (úgyis sokat kell várni a következő ilyen elismerésre): 1953. november 26-án az egyik angol lap ezt írta a címdalra: „Anglia azt kapta a magyaroktól tegnap, amit a csirke kap a késtől”. Az Evening News pedig magyar nyelvű szalagcím jelent meg: „Micsoda csapat!”

— diusztus —

Aranycsapat II.

„Az Aranycsapat? Az csodálatos! Micsoda technika, micsoda erőnlét! És milyen szenzációs játékosok voltak ők! Lemosnák a pályáról a maiakat. Ez biztos! Ezek a mostaniak maximum a cipőjét bokszolhatnák egy Puskásnak, egy Bozsiknak.”

Bizonyára mindenki ismeri az ilyen vélekedéseket, különösen azok szájából, akiknek még személyesen is módjuk volt megcsodálni a legendás Aranycsapat magával ragadó játékát.

A „maiakkal” való összehasonlításokat mindig tájázásnak érzetem, most azonban, hogy az Aranycsapat c. filmben újból láthattam a fiúkat, igazolva láttam a véleményemet. Leszögezem: a maguk korában valóban utólráhetetlen és nagyszerű teljesítményt nyújtottak. De! Mint ahogy egyetlen sportágban sem, a labdarúgásban sem áll meg a fejlődés. Gondoljunk csak arra, hogy a világbajnoki ezüstérmes magyar futballistákkal nagyjából egy időszakban versenyző atléta, Zatopek, hol állna most a világranglistán (vagy akár a — nem éppen hosszútávúfutásáról ismert atlétikánk — hazai ranglistán). A csehszlovák csodafutót, akinek csúcseit megdönthetetlennek hitték, ma már 3000 m-en az élvonalbeli nők is megelőznék, s a jelenlegi férfi világsúcstartó pl. 10 000 m-en több mint egy kört verne „szegény” Zatopekre.

Nem állítom, hogy labdarúgásban is ilyen ugrásszerű a fejlődés. Úgy érzem azonban, hogy Puskásék játéka mára már túlhaladott (erőnlét, taktika, keménység stb.).

A maiak teljesítményét pedig mérjük mai, nemzetközi mércével (még ha él is keseredünk...).

Nosztagliázni persze, szabad. Hisz az Aranycsapat akkori focija tényleg páratlan. Megérdemlik, hogy „...fejből elsosolja, KI AZ A TIZENEGY!”

(logtam)